

1.10.2012

Kuluttajaparlamentti vaatii: Terveyskeskusten käyntimaksu tulee poistaa

Kuluttajaparlamentti vaatii istunnossaan 1.10.2012, että terveyskeskusten käyntimaksu poistetaan valtakunnallisesti vähävaraisten tukemiseksi sekä terveyserojen vähentämiseksi.

Terveyskeskusten käyntimaksulla tarkoitetaan terveysasemien lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolla käynnistä perittävää maksua, joka on enintään 13,80 euroa käyntikerralta. Käyntimaksut tulisi poistaa, koska ne ovat pienituloisille usein suuri ongelma ja joissain tilanteissa ne voivat estää tarvittavaan hoitoon pääsyn. Heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat käyttävät vähemmän sosiaali- ja terveyspalveluita, vaikka tarve on jopa suurempi kuin paremmassa asemassa olevilla. Sosioekonomiset terveyserot ovat Suomessa kansanterveyden keskeinen ongelma ja perusterveydenhuollon käyntimaksut nähdään merkittävänä tekijänä eriarvoistumisessa. Koska terveyskeskusten asiakkaina on paljon juuri pienituloisia, työttömiä ja eläkeläisiä, voitaisiin käyntimaksun poistamisella vähentää terveyseroja väestöryhmien välillä.

Valtioneuvoston päätös mahdollisti vuoden 1993 alusta maksun perimisen käynnistä terveyskeskuslääkärin vastaanotolla. Tällä hetkellä käyntimaksujen poistamista harkitaan Helsingissä. Lisäksi aiheesta tehtyjä valtuustoaloitteita käsitellään parhaillaan Rovaniemellä ja Joensuussa.

Terveyskeskusmaksun osuus on esimerkiksi Helsingissä alle 0,5 prosenttia terveyskeskuksen rahoituksen kokonaisbudjetista. Tästä tuotosta noin 30 prosenttia siirtyy kuluihin. Vuonna 2011 käyntimaksujen perimisestä aiheutui Helsingin kaupungille suorita kuluja noin 0,8 milj. euroa. Lisäksi pieni osa maksuista jää perinnästä huolimatta saamatta.

Vuonna 2009 käyntimaksuista valtakunnallisesti saadut tulot olivat 3,9 prosenttia kuntien ja kuntayhtymien maksutuloista. Käyntimaksulla ei näytä olevan valtakunnallisesti suurta taloudellista merkitystä. On arvokysymys, peritäänkö pienituloisilta, työttömiltä ja eläkeläisiltä maksu palvelusta, jonka monet työssä olevat ja mahdollisesti parempituloiset voivat saada työterveyshuoltonsa kautta maksutta.

Terveysterveystalaki mahdollistaa vapaan hakeutumisen minkä tahansa kunnan terveyspalveluihin vuodesta 2014 alkaen. Vapaan hakeutumisen myötä kuluttajat saattavat alkaa hakeutua terveyskeskuksiin, jotka eivät peri käyntimaksua. Tilanne, jossa vain osa kunnista lopettaisi käyntimaksun perimisen, olisikin ongelmallinen. Kuluttajia ei tule asettaa epätasa-arvoiseen asemaan julkisen perusterveydenhuollon asiakkaina siten, että osa kuluttajista joutuisi maksamaan käyntimaksua ja osa ei.

Kuluttajan on mahdollista saada terveyskeskuksen käyntimaksuun tukea silloin kun hän on toimeentulotukeen oikeutettu. Lisäksi kunnilla ja kuntayhtymillä on asiakasmaksulain mukaan mahdollisuus alentaa käyntimaksua tai jättää se perimättä yksittäisiltä henkilöiltä. Tätä lakia sovelletaan kuitenkin harvoin. Toimeentulotukeen sidottu oikeus saada vapautus terveyskeskusten käyntimaksusta on ongelmallinen, koska kaikki pienituloiset eivät ole oikeutettua toimeentulotukeen, eivätkä siten ole oikeutettuja saamaan myöskään korvausta käyntimaksusta. Lisäksi osa toimeentulotukeen oikeutetuista ei tiedä tästä tuen mahdollisuudesta. Kuntien välillä on myös vaihtelua siinä, kuinka toimeentulotukea saavia tuetaan terveyskeskusmaksuissa. Joissakin kunnissa terveyskeskus ei laskuta lainkaan toimeentulotuen asiakkaita. Sekava sys-

1.10.2012

teemi on johtanut tapauksiin, jossa jopa tukeen oikeutettu henkilö on puutteellisen maksukyvyn takia jättänyt menemättä terveyskeskukseen. Jotkut ovat puolestaan menettäneet luottotietonsa, kun ovat jättäneet käyntimaksun maksamatta.

Jos vain kaikkein pienituloisimmat vapautettaisiin käyntimaksuista, johtaisi se helposti hallinnollisiin ongelmiin. Maksuttomuuden selvittäminen aiheuttaisi ylimääräistä hallinnollista työtä ja sen myötä kustannuksia. Ei ole myöskään näyttöä siitä, että käyntimaksujen poistaminen kaikilta lisäisi hallitsemattomasti terveyskeskuskäyntejä, tai vähentäisi palvelujen arvostusta. Huomioitava on, ettei työterveyshuollonkaan maksuttomuus ole ruuhkauttanut työterveyshuollon vastaanottoja, eikä vähentänyt työterveyshuollon arvostusta.

Kuluttajaparlamentin terveyskeskusten käyntimaksua koskeva päätös muodostettiin seuraavin äänin:

JAA: 24

EI: 1

TYHJÄÄ: 0

Aivoliitto ry JAA
Aivovammaliitto ry JAA
Allergia- ja Astmaliitto ry JAA
ASBA Asbestialtistuneiden liitto ry JAA
Crohn ja Colitis ry JAA
Eläkeläiset ry JAA
Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry JAA
Hengitysliitto Heli ry JAA
Invalidiliitto ry JAA
Irti Huumeista ry JAA
Kansallinen senioriliitto ry JAA
Kuluttajayhdistys Suomen Potilasasiamiehet ry JAA
Mielenterveyden keskusliitto ry JAA
Näkövammaisten Keskusliitto ry JAA
Omaiset mielenterveystyön tukena keskusliitto ry JAA
Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto ry JAA
Suomen Diabetesliitto ry JAA
Suomen Kilpirauhasliitto ry JAA
Suomen Mielenterveysseura ry JAA
Suomen Monikkoperheet ry JAA
Suomen Parkinson-liitto ry JAA
Suomen Potilasliitto ry JAA
Suomen Sydänliitto ry EI
Svenska pensionärsförbundet rf JAA
Vailla vakinaista asuntoa ry JAA